

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 4054/2018
30.08.2018. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Браниславе Апостоловић, председника већа, Бранислава Босиљковића и Зоране Делибашић, чланова већа, у парници тужила АА из ... и ББ из ..., чији је пуномоћник Александра Зекић Јолгић адвокат из ..., против туженог ВВ из ..., чији је пуномоћник Марко Пекић адвокат из ..., ради одржавања личних односа, одлучујући о ревизији тужила изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж2 122/18 од 15.03.2018. године, у седници већа одржаној дана 30.08.2018. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРЕИНАЧУЈУ СЕ пресуда Апелационог суда у Новом Саду Гж2 122/18 од 15.03.2018. године у делу другог става изреке, тако што се **ОДБИЈА** као неоснована жалба туженог и потврђује пресуда Основног суда у Новом Саду П2 1235/2017 од 14.12.2017. године у првом ставу изреке – алинеје два и три, док се у преосталом делу ревизија тужила, изјављена против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж2 122/18 од 15.03.2018. године, **ОДБИЈА** као неоснована.

Свака странка сноси своје трошкове поступка по ревизији.

Образложење

Пресудом Основног суда у Новом Саду П2 1235/2017 од 14.12.2017. године, ставом првим изреке, одлучено је да ће се одржаваће личних контаката између АА и ББ са малолетном ГГ рођеном ... године остваривати без присуства оца малолетне ГГ – ВВ, и то: три пута месечно у трајању од једног часа у затвореном простору (соби), у присуству стручног лица које ће реализовати сусрете у трајању од три месеца (алинеја један); три пута месечно у трајању од по два сата на отвореном простору – граду, у трајању од два месеца, сваког другог петка у месецу зависно од смене у коју иде малолетна ГГ у школу, без присуства оца (алинеја два); два пута месечно у току радних дана у домаћинству тужиле АА и у трајању од по четири сата, зависно од смене у коју иде малолетна ГГ у школу, а до истека рока од годину дана (алинеја три). Ставом другим изреке одлучено је да ће се по протеку прве године лични контакти између АА и ББ са малолетном ГГ одржавати тако што ће тужиле преузимати малолетну ГГ из школе сваког

другог петка у месецу и враћати у школу у понедељак, средом од 16,00 до 20,00 часова у недељи када малолетна ГГ нема контакт са тужиљама, током летњег распуста малолетна ГГ би боравила код баке АА или одлазила са баком или тетком ББ на летовање, село, или бању током прве две недеље јула и прве две недеље августа, за зимски распуст малолетна ГГ би остваривала контакт са баком у континуитету, парним годинама од 24. децембра до 05. јануара, а непарним годинама од 05. јануара до 15. јануара, а за државне празнике Сретење и 1. Мај са ноћењем малолетна ГГ би парним годинама Сретење провела код баке АА, а 1. Мај са оцем, а непарним годинама обрнуто. Ставом трећим изреке, утврђено је да су тужбени захтев и захтев тужиље за одређивање привремене мере у односу на малолетног ДД повучени. Ставом четвртим изреке, усвојен је захтев тужиља за одређивање привремене мере. Ставом петим изреке, уређено је одржавање личног контакта између АА и ББ са малолетном ГГ сваког другог четвртка у трајању од једног часа у периоду када малолетно дете не иде у школу, тако што ће отац доводити дете у Центар за социјални рад ... где ће се контакти одвијати у контролисаним условима, у присуству стручних радника и без присуства оца, а по договору са Центром за социјални рад о тачним терминима. Ставом шестим изреке, одлучено је да ова привремена мера траје до правноснажног окончања парничног поступка. Ставом седмим изреке, обавезан је тужени да тужиљама на име трошкова парничног поступка исплати износ од 396.000,00 динара у року од 15 дана под претњом извршења.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж2 122/18 од 15.03.2018. године, ставом првим изреке, жалба туженог је усвојена и пресуда Основног суда у Новом Саду П2 1235/17 од 14.12.2017. године преиначена тако што је одлучено да ће се лични односи између малолетне ГГ и АА и ББ одржавати у Центру за социјални рад ... у присуству радника центра, у трајању од по 45 минута, три пута месечно без присуства оца. Ставом другим изреке, у преосталом делу првостепене пресуде којим је уређено одржавање личних односа тужбени захтев је одбијен, док је у делу којим је одлучено о привременој мери пресуда укинута. Ставом трећим изреке, преиначена је одлука о трошковима поступка тако да свака странка сноси своје трошкове поступка. Ставом четвртим изреке одлучено је да свака странка сноси своје трошкове другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужиље су благовремено изјавиле ревизију због битних повреда одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Тужени је поднео одговор на ревизију.

Одлучујући о изјављеној ревизији, у смислу члана 408. Закона о парничном поступку (ЗПП), Врховни касациони суд је нашао да је ревизија тужиља делимично основана.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП на коју Врховни касациони суд пази

по службеној дужности. Тужиле изричито не наводе одредбу Закона о парничном поступку коју другостепени суд није применио или је неправилно применио, те да је то утицало или могло утицати на правилност одлуке о жалби туженог, због чега се њиховом ревизијом неосновано указује на постојање битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374. ств 1. ЗПП учињене у другостепеном поступку.

Према утврђеном чињеничном стању, малолетна ГГ је рођена ... године у браку туженог и сада покојне ЋЋ – ћерке тужиле АА и сестре тужиле ББ. Заједница живота родитеља малолетног детета прекинута је 11.10.2015. године, након насиља туженог над супругом која је потом покушала самоубиство и због тога била смештена на психијатријско лечење. Тужени је у кривичном поступку оглашен кривим за насиље у породици, извршено означеног дана, и изречена му је условна осуда. По отпусту са лечења – 20.10.2015. године, сада покојна ЋЋ привремено се сместила код мајке – тужиле АА, да би 08.11.2015. године извршила самоубиство утапањем. Од престанка заједнице живота родитеља малолетна ГГ живи са туженим, и од мајчине смрти нема никаквих контаката са тужиљама. Тужиле АА је безуспешно покушала да са дететом оствари контакт телефоном, а телеграм који јој је упутила поводом поласка у школу враћен је неотворен. Пре мајчине смрти малолетна ГГ је са мајком посећивала бабу – тужилу АА, а повремено је виђала и тетку – тужилу ББ, која је са својом сестром била у контакту. Тужиле су пре више година прекинуле сваки контакт са туженим због поремећених односа у вези извесних имовинских питања, а трагична смрт ЋЋ изазвала је даље продубљивање поремећаја јер се странке међусобно оптужују и траже кривца за њену смрт. Правноснажном пресудом одбијен је тужбени захтев којим је тужени тражио заштиту од насиља у породици у односу на тужиле. По мишљењу органа старатељства, у интересу је малолетне ГГ да одржава личне односе са тужиљама. Процењено је да је малолетно дете повучено и затворено према непознатим особама, што је појачано губитком мајке за коју је била изузетно везана, и да није у могућности да изнесе лични став према баби и тетци, док се тужени противи одржавању личних односа детета и тужиле и одбија да у том погледу коригује свој став, не уважавајући најбољи интерес детета. И по мишљењу вештака, малолетна ГГ није у својој узрастој доби способна да самостално формира мишљење, с тим што код ње постоји отпор према тужиљама којих се сећа, али не жели да их види јер су безобразне (не зна да наведе шта је то безобразно у њиховом односу) и вичу. Постојећи отпор детета у односу на тужиле последица је њеног увлачења и укључивања у дуготрајни породични конфликт странака, као и чињенице да деца у том узрасту лако пројектују – пребацују замисли неке лоше ситуације на непознате особе, ако им то каже неко са ким су блиски (у овом случају брат, потенцијално и отац). Мишљење је вештака и да не постоји ризик од увођења личних односа детета и тужиле, шта више да би то било продуктивно за даљи развој малолетне ГГ јер би однос са тужиљама поспешило сећање на мајку и позитивно се одразио на развој њене личности. Вештаци су предложили да стручно лице које има едукацију у области психотерапије (педагог, психолог, социјални радник или социолог) претходно обави засебне сусрете и разговоре са тужиљама и малолетним дететом како би их припремио за боравак у истој просторији, а да се затим њихови сусрети реализују

у затвореном простору током три месеца – три пута месечно у трајању од по 45 минута, у присуству стручног лица и без присуства туженог или неке особе из примарне породице детета. Даљи сусрети, након стручног увида, могли би се у наредна два месеца организовати на отвореном простору – у граду, са истом учесталашћу али у трајању од по два сата, а затим – до истека рока од године дана, дете би могло боравити у домаћинству тужиља два пута месечно по четири сата, након чега би се могло прибавити мишљење детета о квалитетима и утисцима реализованих сусрета.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су правилном применом члана 8. Европске конвенције о људским правима и основним слободама и члана 61. став 5. Породичног закона одлучили о праву малолетне ПГ да одржава личне односе са тужиљама, и тако пружили заштиту дететовог права на породични живот. Овакву одлуку судови су донели поштујући обавезу предвиђену члановима 6. став 1. и 266. став 1. Породичног закона да воде рачуна о најбољем интересу детета, који су утврдили прибављањем стручног мишљења органа старатељства и обављеним вештачењем.

Наиме, стручно мишљење органа старатељства да је у интересу малолетног детета да одржава личне односе са тужиљама, потврђује мишљење вештака о непостојању ризика од увођења личних односа детета и тужиља, и да би они продуктивно деловали на даљи развој детета и позитивно се одразили на развој њене личности, јер би поспешили сећање на мајку.

Међутим, основано се изјављеном ревизијом указује да је другостепени суд на утврђено чињенично стање погрешно применио материјално право када је, због сложених и комплексних односа у породици, начин одржавања личних односа малолетног детета и тужиља, у овом случају свео само на три сусрета месечно, у просторијама органа старатељства, и у трајању од по 45 минута. Специфичну породичну ситуацију, укључујући и отпор детета у односу на тужиље који је по свему судећи последица усвајања модела понашања старијег брата (одбија сваки однос са тужиљама) или оца, имали су у виду орган старатељства и вештаци када су давали мишљење о могућности остварења и начину одржавања личних односа детета и тужиље. Уважавајући све околности овог случаја, вештаци начин одржавања личних односа нису ограничили само на „контролисане услове“ у просторијама органа старатељства већ су, уз адекватну стручну помоћ и након истека рока од прва три месеца, личне односе проширили на самостално виђање детета са тужиљама на отвореном простору, а затим – до истека рока од године дана и на боравак у домаћинству тужиља, постепено продужавајући и време њиховог трајања.

Специфичне околности случаја, које изискују обазривост и постепеност увођења личних односа малолетног детета и тужиља прекинутих након мајчине смрти, за сада не омогућава њихово одржавање и на начин који је предложио орган старатељства у стручном мишљењу од 03.02.2017. године. Због тога је другостепени суд, руководећи се најбољим интересом детета, правилном

применом материјалног права преиначио првостепену пресуду и одбио тужбени захтев у делу којим је одлучено да ће дете проводити викенде, празнике и део распуста са тужиљама. Правилност побијане другостепене пресуде у том делу не доводи се у сумњу разлозима због којих је ревизија изјављена.

О трошковима целокупног поступка одучено је правилном применом члана 207. Породичног закона.

Сходно изложеном, на основу чланова 414. и 416. став 1. ЗПП, одлучено је као у првом ставу изреке.

Одлука о захтеву странака за накнаду трошкова поступка по ревизији, садржана у другом ставу изреке, донета је на основу члана 165. став 1. и 2. ЗПП у вези члана 207. Породичног закона. Овај поступак водио се у интересу малолетног детета – у циљу остварења њеног права да одржава личне односе са другим сродницима, па зато разлози правичности налажу да свака странка сноси своје трошкове и поступка по ревизији.

**Председник већа - судија
Бранислава Апостоловић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић